

relief. IV. er en meteorologisk dagbog, V. rummer en flora- og faunaliste, samt en gloseliste. VI. en lang litteraturliste.

Ved gennemlæsning får man et stærkt indtryk af et tropisk miljø, som er mere kompliceret, end man normalt tænker sig. Præsentationen af dette sammensatte og mangesidige landskab med de forskellige befolkningsminoriteter skærper lysten til yderligere studier af den mellemamerikanske region: især af Moskito kystens savanne med »miskitos«-befolkningen.

Hans Kuhlman.

The World of Learning 1961—62. 12. udg. Europa Publications Ltd., London 1962. 1360 s. 22 × 25 cm. Pris £ 7 net.

Man finder her en meget udførlig fortegnelse over universiteter, akademier, lærde selskaber, forskningsinstitutter, biblioteker, museer og kunstsamlinger samt et indledende afsnit, der indeholder en liste over de vigtigste internationale kulturelle organisationer. Universitetsprofessorernes navne er i reglen angivet, fakultetets og ligeledes akademimedlemmerne efter de faglige klasser. Om de øvrige institutioner meddeles oplysninger om funktion og ledelse.

Naturligvis må man i en sådan fortegnelse sætte en grænse for det, man kan medtage, men i de allerfleste tilfælde er denne vanskelige opgave løst med skønsomhed, selv om enhver bruger utvivlsomt vil være i stand til at supplere listerne – med større eller mindre berettigelse. Denne kommentar rækker imidlertid ikke det faktum, at man her står over for en meget nyttig bog, som hører hjemme i ethvert større videnskabeligt bibliotek, både de almene samlinger og de mere specielle institutbiblioteker.

En sammenligning med ældre udgaver viser umiddelbart forskningens og den videnskabelige uddannelses voldsomme vækst både i ældre og yngre kulturlande.

Niels Nielsen.

Atlas över Skärgårds Finland. Tekstbind 180 s. 22 × 30 cm. Atlasbind 28 kortblade 32 × 43 cm. Talrige ill. Nordenskiöld-Samfundet i Finland. Helsingfors 1960.

I 1948 udsendte Nordenskiöld-Samfundet værket Skärgårdsboken, der siden da er blevet stærkt udnyttet overalt, hvor nordiske sprog læses. Dette er nu videreført med et stort atlasværk over regionen Ålands-øerne og Skärgården mellem Hangö og egnen ved Nystad. Det samlede landareal er kun ca. 4000 km², og befolkningen ca. 70.000, deraf 46.000 svensk-sprogede og 24.000 finsksprogede. Man kunne måske forbavses over, at man har givet et så lille område en så indgående analytisk behandling, men efter gennemarbejdelsen af værket er anmelderen kommet til det resultat, at en sådan arbejdsmæssig og økonomisk indsats har været berettiget. Dette hænger sammen med, at området har en særpræget stilling både naturgeografisk og i henseende til befolkning, bebyggelse og erhverv, og den indgående behandling af et skärgårdsområde har netop af den grund stor almen geografisk interesse.

I systematisk henseende rummer værket en ganske vigtig nydannelse, nemlig en gennemgang af 12 typeområder, af hvilke man i tekst, billeder og kort får en indgående behandling. Man opnår herigennem en ret ene-

stående mulighed for at indleve sig i den rigdom af landskabsformer, bebyggelse og arealudnyttelse, der karakteriserer Skærgården.

Man må lykønske udgiverne, redaktøren af værket Stig Jaatinen og alle medarbejderne til fuldførelse af dette møjsommelige, men i geografisk henseende betydningsfulde værk.

Niels Nielsen.

Unnsteinn Stefánsson: North Icelandic Waters. Reykjavik 1962. 269 s., 131 figurer, 25 tabeller. 18 × 25,5 cm.

Arbejdet indeholder et meget stort materiale tilvejebragt navnlig gennem islandske undersøgelser fra 1947 til 1960. For to år, nemlig årene 1953-55, har man en relativt sammenhængende observationsrække, men iøvrigt er størstedelen af materialet indsamlet om sommeren.

Hovedtemaet er en undersøgelse af vandmasserne og vandcirkulationen i havområdet mellem Islands nordkyst og Jan Mayen. Forfatteren skelner mellem 3 hovedtyper af vand, nemlig atlantisk vand, polarvand og arktisk bundvand, og 4 sekundære typer: kystvandet, arktisk vand, intermediært arktisk vand og nordislandsk vintervand. Overfladestrømmene i dette felt karakteriseres af strømkredse mod urviserne med en østgående komponent øst for Jan Mayen ryggen, en sydgående komponent øst for den Østgrønlandske Strøms område og en østgående komponent langs med Islands nordkyst. Undersøgelsen behandler især denne.

På grundlag af dynamiske beregninger søger forfatteren at bestemme mængden af vandrende vand langs Nordisland og påviser for de øvre vandlags vedkommende to hovedkomponenter, nemlig atlantisk vand fra Irmingerstrømmen og koldt vand fra de østgrønlandske vandmasser. Undervejs ændres disse vandtyper, dels ved opblanding, dels ved lokale virkninger, såvel tilførsel af fersk vand som af dybereliggende vandtyper og ved atmosfærisk betingede processer. De fundne resultater tyder på en østgående nettotransport på ca. 2 km³ pr. time.

Indstrømningen af atlantisk vand er stærkest i sommertiden, og sensommer og efterår spores dette så langt som til Østisland. Iøvrigt må bemærkes forfatterens behandling af årstidsvariationen i vandmassernes sammensætning. På dette punkt må man imødesee videregående undersøgelser, fordi såvel resultater som fortolkning næppe kan siges at være afklarede. Noget lignende gælder den nordislandske strøms mekanik. Observationerne i de forskellige snit, som forfatteren har lagt fra kysten mod nord, viser en kombination af østgående og vestgående vand, men spørgsmålet er, om disse bevægelser er sammenhængende, eller om det evt. drejer sig om hvirvler af betydelig størrelse med en diameter på 10-20 km. Der kan eventuelt være tale om en slags cyklonal vandbevægelse, som går ned til 3-400 m's dybde, og som nogenlunde følger kanten af øsoklen. Man kunne således tænke sig, at man i virkeligheden har to forskellige vandbevægelser, nemlig en række cyklonale strømkredse, som alle flytter sig fra vest mod øst. Man ville derigennem få et dynamisk billede, som i visse henseender kunne jævnføres med de atmosfæriske cyklonfamilier. Materialet er imidlertid ikke tilstrækkeligt til at bekræfte eller afvise en sådan opfattelse, men det synes af vigtighed at få dette punkt klaret.

Iøvrigt må det siges, at dette arbejde er overmåde indholdsrigt, og at det uden tvivl vil blive af betydning ikke blot for kundskaben om den sub-